

Suomen Artroplastiayhdistys r.y. – Artroplastikföreningen i Finland r.f. Tekonivelkirurgian asiantuntijalääkärin koulutusohjelma

Tekonivelkirurgia on nivelten kivuliaiden ja asentovirheitä aiheuttavien degeneratiivisten muutosten, vammojen tai muiden sairauksien aiheuttamien muutosten hoitamista nivelpintoja korvaavilla tekonivelillä. Tekonivelkirurgia on väestön ikääntymisen ja elämänlaadun korkeampien odotusten myötä jatkuvasti kasvanut ortopedian osa-alue. Potilaiden kokema hyöty ja tekonivelkirurgian kustannusvaikuttavuus on todettu useissa tutkimuksissa erittäin korkeaksi ja leikkausten tuloksia seurataan tarkasti sairaalakohtaisten tutkimusten ja kansallisen tekonivelrekisterin avulla. Tekonivelten pysyvyyteen ja leikkausten toiminnalliseen tulokseen vaikuttavat mahdollisesti useat eri tekijät, kuten tekonivelkomponenttien valinnat, kiinnitysmekanismit, liukuparit, leikkaustekniikat, kirurgiset taidot, kuntoutus, hoidetut sairaudet ja potilaista johtuvat muut tekijät.

Tekonivelkirurgian asiantuntijalääkärin koulutuksen avulla halutaan kehittää erityisesti tekonivelkirurgiaan keskittyneiden ortopedien koulutusta, alan tutkimusta ja näin parantaa tämän hoidon tuloksia ja vertailukelpoisuutta kansainvälisesti.

Tekonivelkirurgian asiantuntijalääkärin koulutusohjelma on tarkoitettu Suomessa ortopedian ja traumatologian erikoislääkärin oikeudet omaavalle henkilölle, jotka ovat Suomen Artroplastiayhdistyksen jäseniä.

Asiantuntijalääkärin koulutusohjelma sisältää ensisijaisesti lonkan ja polven tekonivelkirurgian perusteet, mutta perehdyttää myös pienempien nivelten kuten nilkan, olkanivelen ja kyynärnivelen tekonivelkirurgiaan. Koulutusohjelmaan kuuluu nivelten degeneratiivisten tautien etiologia, patologia, diagnostiikka, erotusdiagnostiikka, konservatiivisten hoitojen tunteminen, kirurgisten hoitovaihtoehtojen teoreettinen ja käytännön hallitseminen. Lisäksi asiantuntijalääkärin tulee hallita komplikaatioiden tunnistaminen ja niiden hoito. Koulutusohjelmaan kuuluu myös tekonivelmateriaalien ja niiden kudostavasteen tuntemus ja biomekaniikan hallitseminen siinä laajuudessa kuin se on tarpeen tekonivelkirurgian tekemisen kannalta. Asiantuntijalääkärin odotetaan osallistuvan aktiivisesti alan koulutuksen antamiseen, sekä tulee olla kykenevä pyydettyessä ottamaan kantaa tekonivelkirurgiaan liittyvien potilasvahinkotapauksien ratkaisuun yhdessä Potilasvakuutuskeskuksen kanssa ja antamaan alaan liittyviä vakuutuslääketieteellisiä lausuntoja.

Tekonivelkirurgian asiantuntijalääkäri

Tekonivelkirurgian asiantuntijalääkärin pätevyyteen tähtäävä koulutus on tarkoitettu Suomessa laillistetuille lääkäreille, joilla on ortopedian ja traumatologian erikoislääkärin oikeudet. Edellytyksenä asiantuntijalääkärin pätevyyden saamiselle on em. erikoislääkäritutkinnon lisäksi hyväksytysti suoritettu tekonivelkirurgian asiantuntijalääkärin koulutusohjelma.

Asiantuntijalääkärin muodollisen pätevyyden myöntää Suomen Artroplastiayhdistys r.y. Esityksen asiantuntijalääkärin pätevyyden myöntämisestä tekee asiantuntijalääkäritoimikunta. Suomen Artroplastiayhdistys r.y. valitsee keskuudestaan kaksi henkilöä tekonivelkirurgian asiantuntijalääkäritoimikuntaan kolmeksi (3) vuodeksi kerrallaan ja nimeää näille yhden

varahenkilön. Toimikunta hyväksyy suoritettun koulutuksen erillisen anomuksen ja kirjallisen selvityksen perusteella.

Koulutuksen tavoitteet

Tekonivelkirurgian asiantuntijalääkärinkoulutuksen tavoitteena on se, että erikoislääkäri on sen suoritettuaan:

- perehtynyt nivelten degeneratiivisten tautien ja tilojen, tapaturman jälkeisten, synnynnäisten, kasvun myötä tai asennonmuutosleikkausten jälkeen tulleiden tekonivelkirurgiaan johtavien tilojen patofysiologiaan, diagnostiikkaan, hoitoon, hoidon komplikaatioihin ja niiden hoitoon
- tuntee tekonivelten materiaalit materiaalitekniseltä ja biologisen kudosvasteen kannalta
- tuntee nivelten biomekaniikan periaatteet ja tekonivelkirurgian kannalta merkittävät yksityiskohdat
- tuntee tekonivelseurantarekisterien tulokset, niihin kertyvän tiedon virhelähteet ja puutteet sekä on motivoitunut itse seuraamaan oman työnsä tuloksia
- pystyy arvioimaan tekonivelkirurgian tarpeen ja odotettavissa olevan hyödyn sekä riskit potilaskohtaisesti
- pystyy toimimaan tekonivelkirurgian asiantuntijana terveydenhuollon eri organisaatioissa sekä eri vakuutusjärjestelmissä
- pystyy kouluttamaan, kehittämään ja tutkimaan tekonivelkirurgiaa
- kykenee itsenäiseen, kansainvälisestikin arvioituna laadukkaaseen kirurgiseen työhön primääri- ja revisiotekonivelkirurgiassa sekä erikoistilanteiden tekonivelkirurgiassa.

Asiantuntijalääkäritoimikunta

Suomen Artroplastiaiyhdistys r.y.:n hallitus nimeää asiantuntijalääkäritoimikunnan. Toimikunnassa on kaksi henkilöä ja yksi varahenkilö, joiden tulee olla yliopistollisen opetusnäytteen antaneita ortopedian ja traumatologian erikoislääkäreitä (dosentti tai professori) ja joilla tulee olla tekonivelkirurgian asiantuntijalääkärin pätevyys.

Toimikunnan tehtävänä on:

- hyväksyä koulutettavan palvelut ja tarvittaessa antaa suosituksia palvelujen täydentämistavoista koulutettavaa itseään kuullen
- valita koulutuksessa vaadittava ja seurattava kirjallisuus.

Koulutus tulee tapahtua pääsääntöisesti yliopistollisessa sairaalassa tai vaatimaan tekonivelkirurgiaan erikoistuneessa sairaalassa. Asiantuntijalääkäritoimikunta voi hyväksyä myös ulkomailla tai muualla Suomessa annetun koulutuksen erillisen selvityksen perusteella. Koulutuksesta vastaavalla lääkärille tulee olla tekonivelkirurgian asiantuntijalääkärin pätevyys.

Koulutuksen sisältö

Koulutettava voi aloittaa asiantuntijalääkärinkoulutuksen suoritettuaan ortopedian ja traumatologian erikoislääkärin tutkinnon. Koulutus koostuu käytännön osasta ja teoreettisesta osasta.

1. Käytännön koulutus:

Koulutusaika on vähintään 5 vuotta yliopistosairaalassa tai vastaavissa vaatimaan tekonivelkirurgiaan erikoistuneissa yksiköissä. Asiantuntijalääkäritoimikunta voi harkintansa mukaan hyväksyä koulutukseen kelpaavaksi korkeintaan 12 kuukauden työskentelyn ulkomaisessa tekonivelkirurgian yksikössä. Tekonivelkirurgian tutkimustyötä voidaan hyväksyä koulutukseksi korkeintaan 6 kuukauden ajalta. Koulutusaikana

koulutettavan tulee tehdä tekonivelsairauksiin liittyen poliklinikka-, osastotyötä ja leikkauksia. Leikkauksien tulee sisältää kouluttajan leikkauksien avustamista, leikkauksia kouluttajan toimiessa assistenttina sekä itsenäistä leikkaamista esimerkiksi erikoislääkäriskoulutuksessa olevan muun lääkärin kanssa. Koulutettavalla tulee olla oikeaksi todistettu lokikirja tai muu vastaava dokumentaatio, josta selviää tehtyjen leikkausten lukumäärä vuosittain eriteltynä, sekä tehtyjen leikkausten laajuus (primääri/revisio). Koulutettavan on tullut leikata itse vähintään 500 primääriproteesia (250 polvea ja 250 lonkkaa) ja vähintään 100 lonkan tai polven tekonivelen revisioleikkausta.

2. Teoreettinen koulutus:

Koulutettavan tulee hankkia teoreettista (sisältää myös käytännölliset harjoituskurssit) koulutusta primaari- ja revisiotekonivelkirurgian, biomateriaalialan, biomekaniikan ja degeneratiivisten nivelsairauksien osalta vähintään 60 luentotunnin verran.

Tekonivelkirurgian ja revisiotekonivelkirurgian luentoja/koulutusta ko. määrästä tulee olla vähintään puolet (30 tuntia).

Koulutusta voi hankkia sekä koti- että ulkomaisissa koulutustilaisuuksissa, mutta vähimmäisvaatimuksena on osallistua:

- Suomen Artroplastiayhdistys r.y.:n järjestämällä Valtakunnallisille tekonivelkirurgian kursseille 2 kertaa

- Kansainvälisille kursseille 4 kertaa (CCJR, AAOS, EFORT, NOF, SICOT tai muu vastaavan laajuinen kurssi)

Asiantuntijalääkäritoimikunta hyväksyy teoreettiset koulutukset harkintansa mukaan.

Hakemukseen tulee liittää mukaan luotettava selvitys hakijan tekonivelkirurgian alan tietämyksestä ja taidoista sekä lisäksi kopio suoritetusta käsittelymaksusta (kuitin kopio). Luotettavana selvityksenä voidaan pitää todistusta työnantajalta palveluajasta ja suoritetuista toimenpiteistä tai oikeaksi todistettua kopiota tehdyistä leikkaustoimenpiteistä ja palvelutodistuksista. Lisäksi pyydetään toimittamaan suosituskirje tekonivelkirurgian asiantuntijalääkärin pätevyyden omaavalta yksikön kouluttajalääkäriltä.

Koulutettavan suositellaan perehtymään alan oppikirjoihin ja seuraaviin kansainvälisiin julkaisuihin:

Lehdet:

Acta Orthopaedica

Clinical Orthopaedics & Related Research

Journal of Arthroplasty

The Bone & Joint Journal

The Journal of Bone & Joint Surgery

Suomen Ortopedia ja Traumatologia

Helsinki 7.6.2024, SAPLYn hallituksen hyväksymä